

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Jak dokázat, co není

Soud hodnotí důkazy podle své úvahy, na jednu stranu každý důkaz jednotlivě, na druhou stranu v jejich vzájemné souvislosti. Důkazem může být prakticky cokoli, co nám, ale především soudu umožní poznat skutkový stav. Co všechno je ale možné v řízení před soudem prokázat a jak prokázat to, co se nestalo?

Jak to máme v Česku s dokazováním

Právní teorie v České republice - podobně jako tuzemské soudy - dlouhá léta odmítala, že by účastníci měli povinnost prokázat skutečnosti, které se nestaly (např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. června 2016, čj. 30 Cdo 1144/2014, podobně rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. dubna 1998, čj. 26 Cdo 732/98). Jak přece chcete prokázat, že se něco nestalo nebo že něco neexistuje? Podle tzv. negativní důkazní teorie totiž skutečnosti, které se nestaly, prokázat ze své povahy nelze, a proto pokud jedna ze stran sporu takové skutečnosti tvrdí, nenese ohledně nich důkazní břemeno, přičemž je na druhé straně řízení, pokud s tvrzenými negativními skutečnostmi nesouhlasí, aby prokázala opak. Ačkoli soudy na negativní důkazní teorii ještě stále mnohdy zarputile trvají, pojďme si ukázat, v čem se mýlí.

Není to tak jednoduché...

V první řadě je třeba poukázat na skutečnost, že i když je prokazování neexistujícího v praxi často odmítáno a negativní důkazní teorie je v českém právním prostředí mnohdy považována za samozřejmou, existuje mnoho pádných argumentů, které mohou takové naše vnímání značně nabourat. Žádný zákon totiž neurčuje, že před soudem lze prokázat pouze skutečnosti, které se staly. Dokonce ani bezdůvodné zvýhodňování pozitivních důkazů nemá v zákoně oporu. Cílem tohoto článku jistě není provést revoluci v dokazování, jelikož nadále není pochyb o tom, že pozitivní důkazy budou zpravidla silnější a přesvědčivější, je ale na místě si uvědomit, že soud nemůže takové poznatky právní vědy paušalizovat a bez dalšího se spokojit se závěrem, že neexistenci prokázat nelze. Proč? Protože to není, jak si dále ukážeme, pravda. Takový soud potom bude zacházet nespravedlivě s účastníkem, na nějž přeneseme bez hlubšího zamyšlení z tohoto důvodu důkazní břemeno, nebo pokud naopak odmítne důkazní břemeno na jiného účastníka přenést s tím, že by tento musel něco neexistujícího prokázat. Existenci takové dokazovací zásady nelze opřít ani o odkazy na judikaturu soudů nebo právní teorii. Začteme-li se podrobně do těchto úvah, zjistíme, že prostě nevycházejí z pravdivých premis, proto ani závěr nemůže být pravdivý.

Nevyhloubený bazén a rozbitý počítač

Co všechno tedy můžeme prokázat? Představme si třeba situaci, kdy se zavážeme opravit rozbitý počítač. Pokud tak nakonec v rozporu se smlouvou neučiníme, může druhá strana soudu naprosto uspokojivě prokázat, že se tak nestalo tím, že před soudem nefunkční přístroj předvede. Pokud nám soused slíbí, že nám postaví za domem za výhodnou cenu do konce května bazén, můžeme soudu ukázat v červnu pořízený snímek, na němž se v místě slibovaného bazénu stále zelenají trsy trávy. Ve všech z těchto případech bude dokazování skutečností, k nimž nedošlo, velmi dobře možné. Není proto žádný důvod pro to, aby soud znevýhodňoval některou ze stran sporu přenášením důkazního břemene nebo rozhodnutím o jeho neunesení, pokud může k objasnění skutkového stavu přispět

druhá strana třeba i tím, že bude vyzvána, aby prokázala, že k něčemu nedošlo, je-li to v její moci. Může totiž klidně nastat situace, kdy bude prokazování negativních skutečností výrazně snazší, než prokazování skutečností pozitivních.

Že urputné lpění na nemožnosti prokázat něco, co neexistuje, je nesmysl, dokládá i činnost zákonodárce, který sám v mnoha případech nutí jednu ze stran sporu, aby negativní skutečnosti doložila. Zaměstnavatel musí dokazovat, že své zaměstnance nediskriminuje, a stejně tak poskytovatel služeb bude muset unést důkazní břemeno ohledně řádného dodržení zásady rovného zacházení.

Jak na to?

Jaký by měly tedy soudy zvolit správný postup? Jistě by se neměly striktně držet zjednodušujících pravidel - navíc ještě takových, která se neopírají o zákonnou úpravu. Pokud nějaká ze stran tvrdí negativní skutečnosti, soud by měl nejprve od této strany zjistit, zda tyto opravdu nelze prokázat a proč to není možné. Teprve poté, co uzná, že to nelze, je na místě přenést důkazní břemeno na stranu druhou. Naopak pokud to možné je, není k takovému postupu důvod. Přenesení důkazního břemene totiž s sebou nese i riziko prohry sporu, pokud břemeno strana neunes, a staví jednu ze stran sporu do fakticky méně výhodné pozice. Soud by se měl všemi těmito úvahami zabývat a účastníkům objasnit, proč se rozhodl právě takto. Zdá se, že nadešel čas negativní teorii důkazní definitivně opustit a vrátit se k textu zákona.

Mgr. Libor Nerad,
advokát

Moreno Vlk & Asociados

ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘE / ABOGADOS / ATTORNEYS AT LAW
PRAHA - MADRID - BRATISLAVA

[MORENO VLK & ASOCIADOS](http://www.moreno-vlk.eu)
[advokátní kancelář](http://www.moreno-vlk.eu)

Sokolovská 32/22
186 00 Praha 8

Tel.: +420 224 818 736

Fax: +420 224 818 736

e-mail: praha@moreno-vlk.eu

Další články:

- [Nepřevzaté povolení stavby a změna územního plánu](#)
- [Letiště a letecké stavby](#)
- [Nejvyšší správní soud vymezuje nové hranice zneužití práva u běžných nákladů na reklamu](#)
- [Limity dohledu nad výkonem znalecké činnosti](#)
- [Stavebníci získávají od roku 2026 silnější pozici v soudních sporech o povolení stavby](#)
- [Novela zákona o spotřebitelském úvěru: zásadní regulatorní přelom, který změní finanční trh i praxi poskytovatelů spotřebitelských úvěrů](#)
- [Regulace cen taxislužby v roce 2026: co se mění a jaké mají obce možnosti?](#)
- [Jaké klíčové změny přináší návrh novely stavebního zákona?](#)
- [Nový zákon o zbraních a střelivu](#)
- [Novela zákona o pyrotechnice: likvidace profesionálů namísto zmírnění negativních vlivů](#)
- [Nový zákon o zbraních - hlavní a vedlejší držitelé a změny v posuzování zdravotní způsobilosti](#)